

Յառաջ
04/03/2005
Փարիզ

ԲԱՆՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՍԻԱԿ ԶԱՍՅԵՆՈՎ

Աւելի քան տարիէ մը ի վեր, Կիպրոս Մելգոնեան կրթարանը այս դասաշրջանին աւարտին փակելու Զ.Բ.Ը.Մ.ի որոշումը արդար ընդվզումի արտայայտութիւններու եւ արարքներու մեկնակետ է: Անհամար յօդուածներ, ելոյթներ, դատական հետապնդումի նախաձեռնութիւններ առաջին օրէն փորձեցին անդրադարձնել սխալին, ետ կեցնել անդարմանելի գործելէ: Դպրոցին աշակերտութեան բողոքի ցոյցերէն մինչեւ նախկին սաներու դատի դիմելու տրամադրութիւնը, անցնելով՝ մամուլի պահարկող, հարցադրող, առարկող էջերէն, չյաջողեցան կտակակատար միութիւնը հանել իր քար լուծեսէն: Ոչ մէկը պատասխանի, բացատրութեան շնորհին արժանացաւ մինչեւ այսօր հայութիւն պահպանողի հանգամանքով ներկայացող ու որպէս այդ ալ ընկալուած միութեան կողմէ: Զարագատ պատկերն էր շունին ու կարաւանին ասացուածքին:

Գտնուեցան անշուշտ ժրաջան բոլորտիքեաններ որոնք հրապարակ իջան անպաշտպանելի դատ մը պաշտպանելու ու ինչպէս նման պարագաներու, յաջողեցան տալ միայն պապէն աւելի պապականի (չըսելու համար պնակալեզի) ծաղղանկար մը:

Յետոյ սակայն Պոլսոյ Պատրիարքը Մեսրոպ Արք. Մութաֆեան դատի դիմեց Մելգոնեան կտակին յանձնառութիւններուն հաշիւը պահանջելու Զ.Բ.Ը.Մ.էն. այս վերջինը պահպանելով հանդերձ քար լուծիւնը, ասպարէզ իջաւ յօդուածագիր-լրագրողի դասէն աւելի հանգամանաւոր բանքեր մը՝ Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը: Անոր Մամլոյ կեդրոնական դիւանը անթուական շրջաբերականով մը բանսարկութեամբ կ'ամբաստանէ Մեսրոպ Պատրիարքը:

«Մեր խօսքը» վերագիրով չորս էջնոց գրութիւնը ամենէն աժանոց ռազմամթերքով կը փորձէ վարկաբեկել Պատրիարքը, արդարացնելով «հայիոյանքը փաստի սով է» խօսքը ու միայն վերջին մեկուկէս էջին մէջ բացատրելով թէ բանն ինչո՞ւմ է:

Երբ խօսքը կը վերաբերի Պոլիս գտնուող իշխանաւորի մը, դիւրին է կռահել թէ ինչ կ'ըլլայ վարկաբեկող աժանոց ռազմամթերքին գոյնը: Պատրիարքը «կանկածելի վարկ»ի տեր եկեղեցական է, «գարտուղի վերաբերմունք»ի, «առտարոց ընթացք»ի տեր, որ «շնորհիւ թրքական իշխանութիւններու նեցուկին» դիւրութեամբ բարձրացած է այդ Աթոռին. ու միայն այդ չէ. փորձած է «տիրանալ նաեւ Զայաստանեայց Եկեղեցւոյ գերագոյն հոգեւոր պետի հանգամանքին» բայց տեսած թէ «թրքական կռուանը անբաւարար է իրականացնելու այդ այլանդակ դիտաւորութիւնը», ելն:

Պատրիարքը տակաւին յանցաւոր կը նկատուի որ արտօնած է Թուրքերուն որ զինք քաղաքական գործիք ընեն, Եւրոպայի մէջ Թուրքիոյ անդամակցութեան քարոզչութեան ելլելով, իր գաղութին կիրարկուած ճնշումներուն դէմ ՄԱԿ-ի կեդրոնատեղիին առջեւ հացադուլ չէ յայտարարած, նախագահ Պուշի այցին գանգատած է Ապու Դրայպի բանտին պայմաններէն, փոխանակ բողոքելու թրքական բանտերուն մասին...

Այս մակարդակի հիմերով կը հռչակուի թէ «ան տւեալպէս ծառայած է թրքական իշխանութիւններու քաղաքական առաջադրանքներուն», ուստի Զ.Բ.Ը.Մ-ի դէմ դատի դիմելու որոշումն ալ կը գետեղուի թրքական իշխանութիւններու «հաւանութեան, քաջալերանքին եւ մանաւանդ դիտաւորութեան» տակ: Երկու տող վարը արդէն բացայայտ կերպով կ'ըսուի ամբողջ շրջաբերականին միտ բանին. «թրքական իշխանութիւնները մինչեւ հիմա երբեք չեն յաջողած վնասել Զ.Բ.Ը. Միութեան»: Այլ խօսքով՝ ոչ մէկ խօսք Մելգոնեանի փակումին տեղի-անտեղի բնոյթին, այդ ուղղութեամբ Զ.Բ.Ը.Մ-ի իրաւասու ըլլալ-չըլլալուն, վերջապէս Մեսրոպ Պատրիարքը դատի դիմելու մղող ազդակներուն, խնդրին Էութեան մասին:

Այնքան տիրական է միջուկը, անարգանքի պատեանով քօղարկելու կիրքը, որ շրջաբերականին հեղինակը, կամ հեղինակները, առանց ստուգելու ամենափոքր մտահոգութեան, տեղ տուած են սխալ տեղեկութիւններու, անտեսած՝ «թրքական իշխանութիւններու ծառայող» բուն ընթացք ու արտայայտութիւն:

Օրինակներ: Նախ սխալներուն մասին, Պոլսոյ Ս. Խաչ Դպրեվանքը որուն բացումը չպահանջելով կը մեղադրուի Մեսրոպ Արք., չէ փակուած: Ան որպէս երկսեռ երկրորդական վարժարան կը շարունակէ սերունդ հասցնել կէս դարէ ի վեր: Ճիշդ չէ նաեւ ըսուածը թէ այդ հաստատութիւնը «միակ կեդրոնն է ուր կրնային պատարաստուիլ երիտասարդ հայ եկեղեցականներ»: Բացումին յաջորդող կարճատեւ շրջան մը միայն Դպրեվանքը ընծայարան մը ունեցած է նշուած նպատակով: Այսինքն, շատ երկար ժամանակէ ի վեր Դպրեվանքը Պոլսոյ հայկական միւս վարժարաններէն տարբերող ոչ մէկ յատկանիշ պահած է որպէս երիտասարդ եկեղեցական պատարաստող: Ինչ կը վերաբերի Մեսրոպ Արք.ի Հայց. Եկեղեցիին գերագոյն աթոռին «թրքական կռուանով» նկրտած ըլլալու պնդումին, շրջաբերականին հեղինակ կուսակցութիւնը շատ մօտը դիրքաւորուած ըլլալով այդ խոհանոցին. լաւատեղեակ կրնար նկատուիլ, սակայն հարցը հոն է որ այս ասիերը հասած շշուկներ ճիշդ հակառակը պնդեցին Գարեգին Բ. ընտրութենէն ետք: Գտնուած էր ընտրող եպիսկոպոսներու կորիզ մը որ զօրավիզ եղած էր Մեսրոպ Արք.ի թեկնածութեան, բայց ինք այդ քայլը չէր առած:

Ինչ կը վերաբերի շրջաբերականին անտեսումին, անոր ատաղձը կու գայ Հ.Բ.Ը.Ս.-ՌԱԿ պաշտպանեալ-պաշտպանի նոյն շրջանակէն: Երկուքէն ոչ մէկը հակազդեց, հայութիւնը վարկաբեկուած, անոր անունով թրքական իշխանութիւններուն զօրակցութիւն տրուած նկատեց Հիւսիսային Ամերիկայի արեւելեան թեմի առաջնորդ Խաժակ Արք.ի թուրք լրագրողուհիի մը տուած հարցազրոյցին ըսածներուն («Յառաջ», Փետր. 26/27) անոնք լայնօրէն անելին էին, քան՝ Մեսրոպ Արք.ի վերագրուած «բանասարկութիւն»ը: Եւ պետք է շեշտել թէ Խաժակ Արք. ո՛չ Պոլիսի Պատրիարքական փշոտ Աթոռը ուներ, ո՛չ ալ թրքական ազդակը նկատի առնելու հարկը, երբ կ'ըսէր. «Ցեղասպանութեան պատասխանատուն մենք ենք»:

Ի վերջոյ, ո՛չ Մեսրոպ Արք. պաշտպանութեան կարիք ունի, եւ ո՛չ ալ նման շրջաբերականներ կը յաջողին Հ.Բ.Ը.Ս.-ին դպրոց պահելու յանձնառութիւնը «փակել»ով փոխարինելու մեղքը մոռցնել: Չորս էջնոց գրութեան միակ եզրակացութիւնը կ'ըլլայ այն որ Ռ.Ա.Կ.-ը պաշտպան, պահապան, հովանաւոր, զօրակից, զինակիցն է Հ.Բ.Ը.Ս.ին, տոպրակ մը բանասարկութիւն սխալ հասցեով հրապարակ հանելու աստիճան ուխտեալ:

Բայց այսքանը ոչ ոքի համար նորութիւն ունեցող բան է, ինչպէս այն մերկ իրողութիւնը թէ հայկական վարժարան փակելը տապարի հարուած է մեր ազգուն ծառին:

Ա. ԹՈԹՈՅԵԱՆ